

ЛАРИСА ЛЕВАНОВА

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0005-6685-744X>

заслужена діячка мистецтв України,

головна режисерка Оперної студії,

викладачка кафедри оперної підготовки та музичної режисури

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

(Київ, Україна)

levanova_lv@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКИХ КОЛАБОРАЦІЙ:

ДОСВІД ОПЕРНИХ СТУДІЙ МУЗИЧНИХ АКАДЕМІЙ УКРАЇНИ

Розглянуто ключові вектори тлумачення понять «інновація» та «інноваційність» в мистецькій освіті. Сформульовано визначення інноваційності у мистецькій освіті у вигляді не лише запровадження нових методик навчання, а передусім створення освітнього простору, в якому студент виступає активним учасником і співавтором власного професійного становлення. Проаналізовано інноваційні підходи до реалізації мистецьких колаборацій у сфері оперної освіти на прикладі діяльності оперних студій провідних музичних академій України. Розглянуто досвід реалізації проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» як моделі практичної інтеграції формальної й неформальної освіти, міждисциплінарного підходу та регіонального культурного обміну. Приділено особливу увагу аналізу форм міжінституційної взаємодії, механізмів творчого партнерства між студентами, викладачами та запрошеними митцями в процесі підготовки оперних постановок. Виокремлено основні переваги проєкту, які полягали у створенні умов для реального сценічного досвіду, міжрегіонального культурного діалогу, доступу до професійної інфраструктури, а також взаємодії з митцями національного рівня. Також виявлено труднощі означеного проєкту, зокрема, різний рівень технічного забезпечення та нерівномірну фахову підготовку студентів. Акцентовано увагу на ролі оперної студії як лабораторії колективної творчості, де інновації стають механізмом професійного зростання, зміцнення міжінституційної мобільності та формування національного освітньо-культурного простору. Запропоновано розглядати досвід проєкту як концептуальну основу для створення цифрової мережі оперних студій України з метою подальшого розвитку колаборативного потенціалу

Ключові слова: мистецька колаборація, оперна студія, інноваційні технології, музична академія, вища мистецька освіта, міждисциплінарний підхід, неформальна освіта, міжакадемічна співпраця, кросрегіональна мобільність.

Постановка проблеми... Упродовж століть мистецтво розглядалося як унікальний простір рефлексії, трансценденції та комунікації — від класичних трактатів Платона до сучасних культурно-критичних концепцій Теодора Адорно й Мартіна Хайдеггера. Його здатність відкривати нові горизонти буття,

осмислювати суспільну дійсність і формувати ціннісні орієнтири робить мистецтво не лише естетичним, а й соціокультурним феноменом. У сучасному світі, що переживає турбулентні трансформації, війни та кризи, ця роль мистецтва лише посилюється: воно стає засобом символічного опору, способом збереження колективної пам'яті та джерелом відновлення духовної цілісності.

З огляду на сучасні виклики, Україні, питання збереження й розвитку освітньо-культурного простору набуває особливої актуальності. Освіта у сфері мистецтва стикається з потребою не лише зберегти академічну спадщину, а й розробити нові інструменти для формування творчої і професійної самореалізації молодого покоління митців. У цьому контексті інноваційні підходи до реалізації мистецьких колаборацій постають як ефективна відповідь на потребу інтеграції, мобільності та гнучкості в освітньому процесі.

Міжакадемічний проєкт «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» слугує яскравим прикладом того, як мистецька освіта може адаптуватися до екстремальних умов, трансформуючи інституційні обмеження на користь міжрегіональної взаємодії та цифрової інтеграції. Поєднання формальної та неформальної освіти, міждисциплінарність, використання онлайн-ресурсів і мобільних форматів сценічної роботи — все це свідчить про глибоку переорієнтацію мистецької підготовки на основі новітніх технологій і партнерських моделей.

Таким чином, актуальність даного дослідження полягає в необхідності осмислення інноваційних форматів освітньої колаборації в умовах воєнного та посткризового часу, визначенні їх потенціалу для зміцнення інституційної стійкості, розвитку професійних компетентностей і формування єдиного національного культурного простору. Досвід оперних студій, задіяних у проєкті, засвідчує, що творчість не втрачає своєї трансформаційної сили навіть у найскладніших історичних обставинах, а мистецька освіта може стати платформою для відродження та єднання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Проблема мистецької освіти, зокрема у сфері оперної підготовки, представлена в сучасному українському

науковому дискурсі фрагментарно. Певні аспекти оперної студійної практики досліджено у праці А. Бондаренка (2019), де проаналізовано трансформацію навчально-виконавських стратегій у межах Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Роботи Л. Кучер (2009, 2018) присвячені історії та сучасним викликам функціонування оперної студії Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка та Харківського державного університету мистецтв імені І. Котляревського. У дослідженні П. Походзея (2021) розглядається формування сценічного досвіду студентів у столичній оперній студії, проте акцент переважно зроблено на локальних особливостях, без порівняльного аналізу або міжінституційного виміру.

Заслужують на увагу публікації, присвячені інноваційним практикам у мистецькій освіті загалом, зокрема роботи К. Юдової-Романової (2019; 2021), О. Слободиської (2022) та Сі Даофен (2015), де простежується тенденція до інтеграції формальної й неформальної освіти через культурні проєкти. Однак ці праці частково торкаються оперного жанру або специфіки вокальної підготовки. Більшість існуючих джерел орієнтована на музикознавчий або на педагогічний аналіз, що залишає поза увагою комплексну оцінку інституційної взаємодії між мистецькими академіями.

Водночас, у вітчизняному науковому просторі відчутна нестача праць, які б цілісно розглядали міжакадемічні мистецькі колаборації як фактор реформування освітнього ландшафту. Зокрема, неосвітленими залишаються питання реалізації креативних стратегій у форматі стажування, спільних постановок, розподіленого репертуарного планування та цифрової взаємодії між студіями.

Мета дослідження — здійснити комплексний аналіз інноваційних підходів до реалізації мистецьких колаборацій між музичними академіями України в галузі оперної підготовки на прикладі проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» з оцінюванням потенціалу і наслідків упровадження таких форматів у сучасну систему вищої музичної освіти.

Завдання дослідження:

- 1) виокремити концептуальні принципи організації міжакадемічного проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» у сфері оперного мистецтва;
- 2) виявити ключові переваги та труднощі, з якими зіштовхнулися учасники означеного проєкту на етапах реалізації ініціативи;
- 3) оцінити освітні, художні та соціокультурні результати реалізації проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави»;
- 4) дослідити трансформаційний вплив означеного проєкту на освітні програми, інституційні практики та академічну мобільність;
- 5) розробити практичні рекомендації щодо оптимізації майбутніх міжінституційних форматів у сфері мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження... Поняття «інновація» в академічному дискурсі мистецької освіти характеризується багатогранністю, що відображає різні аспекти її застосування — від технологічного прогресу до трансформації педагогічних парадигм. Сучасні науковці акцентують на наступних ключових векторах інтерпретації інноваційності.

У дослідженні Н. Воробйової (2022) «інновація» трактується як багатогранне поняття, що охоплює не лише створення нової продукції чи технології, а й реалізацію інтелектуальних ідей у межах організаційної, дослідницької та культурної практик. Авторка наголошує, що інновація — це повний цикл від задуму до втілення, здатний трансформувати як внутрішню структуру організації, так і її взаємодію із зовнішнім середовищем. У мистецькому контексті це дозволяє розглядати інноваційні колаборації не лише як творчі проєкти, а як стратегічні платформи для зміни культурної, освітньої та комунікаційної парадигми.

У дослідженнях К. Юдової-Романової та співавторів (2019) інновація розглядається крізь призму синтезу мистецтва й технічних інструментів. Автори визначають її як процес, де технології (наприклад, *AR/VR*, *motion capture*) стають невід'ємною частиною художньої мови, трансформуючи

традиційні форми сценічного вираження. Інноваційність у цьому контексті вимірюється здатністю технологій переосмислювати смислові акценти твору, а не лише їхньою новизною. Наприклад, віртуальні декорації можуть виконувати роль метафори внутрішнього світу персонажа, що розширює межі драматургії.

Сі Даофен (2015) та О. Слободиська (2022) зосереджуються на інноваціях у навчальному процесі. Для Сі Даофен (2015) інноваційність полягає у впровадженні цифрових платформ (на кшталт вокальних аналізаторів) для персоналізації навчання. Науковець розглядає інновацію як інструмент оптимізації, що поєднує традиційні педагогічні методи з технологічними рішеннями. О. Слободиська (2022), у свою чергу, розширює це поняття, включаючи штучний інтелект та гейміфікацію. Вона доводить, що інноваційність у музичній освіті виявляється у створенні інтерактивних середовищ, де студенти опановують навички через ігрові механіки, що підвищує мотивацію та креативність.

К. Юдова-Романова (2021) пропонує більш абстрактне трактування інновації, пов'язуючи її з переосмисленням мистецького простору. Вона виокремлює експериментальні сценічні форми (наприклад, модульні декорації, інтерактивні інсталяції) як інноваційні завдяки їхній здатності руйнувати пасивну роль глядача. У цій концепції інновація — це не лише технологія, а й новий тип комунікації, де аудиторія стає учасником творчого процесу.

Деякі дослідження (наприклад, О. Слободиської, 2022) торкаються організаційних аспектів інноваційності. Тут інновація трактується як механізм подолання інституційних бар'єрів — від нерівності ресурсів до фрагментації навчальних програм. Наприклад, створення спільних цифрових платформ для мистецьких закладів розглядається як інструмент децентралізації, що забезпечує доступ до знань незалежно від географії.

Як бачимо, сучасна наукова думка щодо інновації в мистецькій освіті не має універсального визначення, що підкреслює її контекстуальну природу. Вона може проявлятися як: процес (наприклад, впровадження *AI* у педагогіку),

результат (створення інтерактивного сценічного простору) або набір практик (децентралізовані освітні платформи). На нашу думку, ця різноманітність відображає комплексність мистецької освіти, де інновація слугує сполученням між традицією та сучасністю, локальним і глобальним, індивідуальним і колективним.

Отже, інноваційність у мистецькій освіті — це не лише запровадження нових методик навчання, а передусім створення освітнього простору, в якому студент виступає активним учасником і співавтором власного професійного становлення. У цьому контексті оперні студії при музичних академіях України функціонують як осередки живого творчого пошуку, де освітній процес відбувається не в абстрактному середовищі, а у форматі реальної сценічної практики.

Саме в таких умовах традиції класичної опери органічно поєднуються з новими виконавськими підходами, режисерськими експериментами та сучасними формами міжінституційної співпраці. Таким чином, оперні студії виступають не лише навчальними майданчиками, а й динамічними інноваційними середовищами, які сприяють формуванню артистів нового покоління — відкритих до змін, креативних і здатних реагувати на виклики часу.

Кожна з таких студій — у Києві, Львові, Харкові, Одесі, Дніпрі — має свою унікальну історію, специфіку діяльності та педагогічну традицію. Проте всі вони об'єднані спільною метою — формування цілісного сценічного досвіду у майбутніх виконавців. Як засвідчують наукові дослідження (Бондаренко, 2019; Кучер, 2018; Походзей, 2021; Телішевський, 2013), саме оперні студії забезпечують поступовий і системний перехід студентів від академічного навчання до повноцінного професійного сценічного життя.

Оперна студія Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського є найрепрезентативнішою в країні. Її репертуар включає українську класику (твори М. Лисенка, Г. Майбороди та ін.) та західноєвропейські опери (Дж. Верді, Дж. Пуччіні, В. А. Моцарт та ін.),

з акцентом на формування жанрової гнучкості виконавців: від класичних драм до комічної опери. Особливістю цієї студії є наявність сталої театральної інфраструктури (сцени, хору, оркестру), а також участь у міжнародних проєктах (Тонкошкура, 2022), таких як «Дейдамія» Г. Ф. Генделя чи «Поворот гвинта» Б. Бріттена. Водночас надмірна масштабність і конкуренція можуть ускладнювати індивідуальне наставництво.

У Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка оперна студія вирізняється стабільною режисерською школою та європейською орієнтацією. Історично вона виконувала функцію базової сцени для молодих співаків (1970–90-ті рр.) і нині зберігає цю роль, реалізуючи транскордонні проєкти (Кучер, 2018). Проте обмежене фінансування знижує технічні можливості, стримуючи розвиток. Відсутність сучасного сценічного обладнання змушує студентів працювати в умовах, далеких від професійної сцени, що впливає на їхню підготовку до вимог сучасного оперного ринку. З іншого боку, ці обмеження формують у виконавців високу адаптивність і здатність працювати в мінімалістичних умовах, що також є важливою професійною якістю.

Харківська оперна студія при Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського поєднує академічність із активною сценічною практикою. Її діяльність охоплює виступи на регіональних мистецьких заходах, що сприяє ранній професійній соціалізації. Репертуар — світова класика та українські опери (М. Лисенка, С. Гулака-Артемовського, Г. Майбороди та ін.). Одним із викликів для студії є модернізація технічної інфраструктури сцени та розширення міжнародних зв'язків. Тенденція збереження класичних традицій у Харкові значною мірою обумовлена потужною академічною школою міста, історично сформованою навколо консервативного підходу до виконавської підготовки (Кучер, 2009; Кузьмічова, 2020). Таке середовище формує у студентів глибоку повагу до канонів та інтерпретаційної точності.

Оперна студія при Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової фокусується на експерименті: тут використовуються елементи театру тіней, пластики, музичного театру. Вона активно працює над новими форматами, має гнучкий підхід до підготовки виконавців. Проведення Всеукраїнської конференції до 85-річчя студії (2023) свідчить про її вагомую роль (Оперна студія: історія та перспективи розвитку, програма 2024). Експериментальність Одеської студії певною мірою пов'язана з мультикультурним характером регіону та відкритістю до впливів Середземномор'я й Балкан, що історично формували її мистецьке середовище (Остроухова, 2024). Це зумовлює сміливі творчі пошуки та інноваційність у підходах до сценічного мистецтва. Однак студія потребує поглиблення міжінституційної співпраці.

Дніпровська академія музики імені М. Глінки демонструє сталий розвиток своєї оперної студії, з фокусом на українську класику та камерні постановки. За даними А. Тулянцева (2016), студія формує регіональне виконавське середовище, хоч і має потребу в модернізації інфраструктури та розширенні співпраці. Соціокультурна ситуація у Дніпрі — промисловому центрі з активною громадською позицією — сприяє формуванню оперної студії як простору для камерного, мобільного мистецтва, здатного адаптуватися до нестабільних соціальних умов.

Незважаючи на відмінності, усі оперні студії сприяють формуванню єдиного мистецького ландшафту України. Класична модель Києва, європейська орієнтація Львова, регіональна активність Харкова, експериментальність Одеси та камерний підхід Дніпра — це складові цілісної системи мистецької освіти. У наш час цей синтез набуває особливого значення, адже студії стали не лише освітніми, а й соціально-стабілізаційними осередками, що зберігають функціональність навіть у кризових обставинах — через онлайн-формати, мобільні сцени, участь у благодійних акціях тощо (Походзей, 2021).

Звідси, освітньо-культурні ініціативи між академіями набувають додаткового сенсу. Вони слугують не лише педагогічною платформою, а й

засобом відновлення культурної єдності та солідарності між регіонами. Обмеження фізичної інфраструктури, евакуація студентів, складнощі з проведенням очного навчання стимулюють пошук нових моделей академічної мобільності. Саме тому потреба в практичних форматах, які дозволяють забезпечити студентам доступ до повноцінної професійної сцени, є надзвичайно гострою. У цьому контексті проєкт «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави», що відбувся 24 лютого – 1 березня 2025 року, став відповіддю на виклики часу, демонструючи приклад ефективного і функціонального партнерства між мистецькими закладами.

Захід був реалізований як масштабна культурно-освітня ініціатива, що поєднала репетиційні, сценічні та аналітичні складові підготовки студентів. Його структура передбачала укладання угод про співпрацю між закладами, створення спільної освітньої програми, яка відповідала критеріям неформальної освіти, і організацію сертифікації набутих компетентностей. Важливим нововведенням стало впровадження принципу академічної мобільності у форматі стажування на професійній сцені. Завдяки базі Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського студенти з різних регіонів отримали можливість долучитися до повного циклу оперної постановки з оркестром, балетом, хором та технічними цехами.

Репертуарна частина проєкту охопила три оперні твори: «Лісова пісня» Віталія Кирейка, концертно-сценічну версію опери «Любовний напій» Гаetano Доніцетті (під назвою «Дегустація любовного напою») та «Дон Паскуале» того ж композитора. Усі ці вистави були адаптовані до участі студентів з різних академій, що дозволило ефективно реалізувати принцип розподіленого виконавського складу. Репетиційний процес включав не лише вокальну підготовку, а й мізансценічну роботу, заняття з пластики, дикції, роботу з концертмейстерами та диригентами. Участь у майстер-класах із провідними фахівцями, зокрема з народною артисткою України Аллою Кульбабою, надала студентам змогу глибше зануритися в особливості інтерпретації класичних

оперних партій, працювати над стилістикою, дикцією, темповими нюансами та сценічною виразністю.

Особливістю реалізації проєкту був децентралізований підхід до підбору репертуару й виконавців: кафедри кожної академії самостійно обирали оперу, студентів і формат участі. Це дозволило максимально врахувати регіональні особливості підготовки та сприяло органічному включенню студентів у проєкт. Участь у «Лісовій пісні» взяли представники Одеси та Дніпра, тоді як до «Дегустації любовного напою» долучилися студенти з усіх п'яти академій. Важливо, що проєкт дозволив окремим студентам скласти державні іспити у професійних сценічних умовах — зокрема, студенти Львівської академії скористалися можливістю представити свою програму на сцені НМАУ імені П. І. Чайковського, що суттєво підвищило якість їхньої підсумкової атестації.

Проєкт не був позбавлений і викликів: серед основних проблем виявлено різний рівень підготовки учасників та технічну нерівномірність оснащення академій. Для подолання цих бар'єрів були запроваджені адаптивні навчальні модулі, вступні майстер-класи, репетиції з урахуванням індивідуальних особливостей, що дозволило нівелювати розбіжності у фаховій підготовці.

На відміну від столичної академії, більшість регіональних студій не мають сталого театрального середовища. Тому участь у цьому проєкті була значущою для студентів із регіонів: вона відкрила їм доступ до професійної сцени, режисерських майстерень, репетицій із залученням оркестру, балету, хору й технічних служб. Це дозволило студентам адаптуватися до умов професійного репертуарного театру та випробувати власні сили у співпраці з митцями-практиками. Участь керівників оперних театрів у переглядах вистав створила для студентів додаткову мотивацію і можливість демонстрації власного потенціалу перед потенційними роботодавцями.

Паралельно з художньою складовою реалізовувалась і навчальна трансформація: в індивідуальних заняттях із концертмейстерами, під час роботи з диригентами та режисерами відбувалося поєднання теоретичної й

практичної підготовки. Студенти опановували навички аналізу партитур, інтерпретації стилістичних особливостей, що сприяло формуванню системного музикознавчого мислення.

Особливе місце посіла міждисциплінарна взаємодія: поєднання вокалу, диригування та режисури створило основу для комплексного формування професійних компетентностей. Серед них: ансамблева майстерність, сценічна адаптивність та імпровізаційна гнучкість — здатність швидко реагувати на зміни сценічних умов та режисерські корективи. Участь представників різних регіонів сприяла формуванню соціокультурної компетентності, яка проявлялася у налагодженні міжрегіонального культурного діалогу.

Проект «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» став також каталізатором освітніх реформ: налагоджено стабільну комунікацію між академіями, створено основу для запровадження інноваційних навчальних модулів, виникли передумови для формування спільних репертуарів та виконавських платформ. Зокрема, створення платформи «*PROSTIR*» — цифрового простору, де молоді режисери можуть презентувати свої постановки для потенційного включення до репертуару оперних студій країни. Такий формат передбачає не лише перегляд відеоматеріалів, а й взаємодію між викладачами, студентами та адміністраціями закладів у виборі та реалізації майбутніх спільних проєктів. У перспективі ця платформа може стати інструментом для впровадження наскрізної системи міжакадемічної мистецької комунікації.

Учасники проєкту рекомендують у майбутньому: запровадити щорічний формат таких ініціатив; створити спільну онлайн-платформу оперних студій; залучити менторів із європейських закладів; інтегрувати міждисциплінарні модулі до навчальних програм усіх академій.

Таким чином, проєкт «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» засвідчив ефективність впровадження інноваційних підходів до реалізації мистецьких колаборацій, де формальна та неформальна освіта,

міждисциплінарність і регіональна інтеграція працюють на досягнення спільної мети — підготовки конкурентоспроможного, творчо самостійного та соціально відповідального фахівця у галузі музичного театру.

Висновки.

1. Концептуальні принципи організації міжакадемічного проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» ґрунтувалися на інтеграції формальної та неформальної освіти, міжінституційній координації, міждисциплінарності та використанні ресурсів оперної студії як моделі професійного навчального простору. Ключовим стало забезпечення рівних можливостей для студентів різних академій через спільну участь у репетиційному та постановочному процесі.

2. Основні переваги міжакадемічного проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» полягали у створенні умов для реального сценічного досвіду, міжрегіонального культурного діалогу, доступу до професійної інфраструктури, а також взаємодії з митцями національного рівня. Водночас, було виявлено труднощі, зокрема, різний рівень технічного забезпечення та нерівномірну фахову підготовку студентів, які вдалося частково подолати завдяки адаптивним навчальним модулям і диференційованому підходу до репетиційної роботи.

3. Освітні результати міжакадемічного проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» засвідчили ефективність поєднання індивідуального та групового навчання в реальних сценічних умовах. Художній результат проявився у високому рівні постановок за участі студентів і професійних солістів, а соціокультурний ефект — у формуванні навичок співпраці, сценічної комунікації та взаємодії між представниками різних регіонів.

4. Трансформаційність міжакадемічного проєкту «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» простежується у змінах освітніх практик — впровадженні нових форматів сертифікації, актуалізації міжакадемічної мобільності, розробці платформи для демонстрації режисерських студентських робіт (ініціатива «*PROSTIR*») тощо.

5. Практичні рекомендації щодо оптимізації майбутніх міжінституційних форматів у сфері мистецької освіти включають: запровадження щорічного формату міжакадемічних творчих ініціатив; створення єдиної онлайн-платформи для комунікації та обміну ресурсами між оперними студіями; системне залучення менторів з європейських академій до освітнього процесу; інтеграцію міждисциплінарних модулів (вокал, режисура, сценічний рух, мова) у базові навчальні програми. Проєкт «Мистецтво єднає Україну. Оперні вистави» демонструє, що міжакадемічні колаборації в умовах кризи трансформуються з освітніх ініціатив у інструменти соціокультурної реабілітації.

Перспективи подальших розвідок полягають у: вивченні довготривалого впливу практикоорієнтованих проєктів на професійну траєкторію випускників, що надасть змогу обґрунтувати інтеграцію оперних студій у систему професійного наставництва; порівняльному дослідженні міжнародних практик колаборацій у галузі оперної підготовки, що сприятиме адаптації кращих європейських моделей до українських реалій тощо.

Список використаної літератури і джерел

1. Бондаренко, А., 2019. Репертуар оперної студії при Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського в 2016–2019 роках: основні тенденції. *Молодий вчений. Культурологія*, 12(76), сс.210–213.
2. Воробйова, Н., 2022. Культурні й креативні індустрії: сучасні тенденції та інновації. В кн.: Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації, Всеукраїнська науково-практична конференція, Київ, 21-22 червня 2022. Київ: НАКККиМ, сс.148–149.
3. Кузьмічова, В., 2020. Історико-культурні умови становлення харківської вокальної школи та оперної студії при консерваторії як її осередку. В кн.: Мистецька освіта: пошуки та відкриття, VIII Всеукраїнська науково-практична конференція, Харків, 22-23 жовтня 2020. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, II ч., сс.52–57.
4. Кучер, Л. І., 2009. *Оперна студія Харківського державного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського: до 70-річчя від дня заснування*. Харків: ХДУМ.
5. Кучер, Л. І., 2018. Діяльність оперної студії Львівської державної консерваторії імені М. В. Лисенка як учбового підрозділу у 1970–90-ті рр. *Аспекти історичного музикознавства*, XIV, сс.108–121.
6. Оперна студія: історія та перспективи розвитку, програма Всеукраїнської науково-творчої конференції, 18-19 жовтня 2024. Одеса: Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, [online]. Режим доступу: <<https://odma.edu.ua/wp-content/uploads/programma-konferencziyi-18-19.10.2024.pdf>> [дата звернення: 25.02.2025].

7. Остроухова, Н. В., 2024. *Одеський оперний театр як музично-історичне явище та художньо-інституціональний феномен*: монографія. Одеса: Олді+.
8. Походзей, П. І., 2021. *Оперна студія НМАУ імені П. І. Чайковського у контексті музично-театральної культури другої половини XX – початку XXI століття*. Дис. канд. мистецтвознавства. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України.
9. Сі, Даофен, 2015. *Методика використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів музики до співацької діяльності*. Дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.
10. Слободиська, О. А., 2022. Використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. *Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training: methodology theory experience problems*, 53, сс.218–222.
11. Телішевський, М. Р., 2013. Оперна студія як складова виховання співака-професіонала. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 19(1), сс.264–269.
12. Тонкошкура, О., 2022. Оперна студія Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Етапність звершень. *Сучасне мистецтво*, 18, сс.267–276.
13. Тулянцева, А., 2016. Становлення оперної студії Дніпропетровської консерваторії імені М. Глінки. *Студії мистецтвознавчі*, 1, сс.40–45.
14. Юдова-Романова, К., Стрельчук, В. та Чубукова, Ю., 2019. Режисерські інновації у використанні технічних засобів і технологій у сценічному мистецтві. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сценічне мистецтво*, 2(1), сс.52–72.
15. Юдова-Романова, К. В., 2021. Експериментальний сценічний простір: проблеми класифікації. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сценічне мистецтво*, 4(1), сс.39–54.

References

1. Bondarenko, A., 2019. Repertuar opernoi studii pry Natsionalnii muzychnii akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho v 2016–2019 rokakh: osnovni tendentsii [The repertoire of the opera studio at the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine in 2016–2019: main trends]. *Molodyi vchenyi. Kulturolohiia*, 12(76), pp.210–213.
2. Vorobiova, N., 2022. Kulturni y kreatyvni industrii: suchasni tendentsii ta innovatsii [Cultural and creative industries: current trends and innovations]. In: *Modern cultural and artistic space: creative and informational and communicative transformations*, All-Ukrainian scientific and practical conference, Kyiv, June 21-22 2022. Kyiv: NAKKKiM, pp.148–149.
3. Kuzmichova, V., 2020. Istoryko-kulturni umovy stanovlennia kharkivskoi vokalnoi shkoly ta opernoi studii pry konservatorii yak yii osередku [Historical and cultural conditions for the formation of the Kharkiv vocal school and the Opera studio at the Conservatory as its center]. In: *Art education: searches and discoveries*, VIII All-Ukrainian scientific and practical conference, Kharkiv, October 22-23 2020. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody, II part, p.52–57.
4. Kucher, L. I., 2009. *Operna studiia Kharkivskoho derzhavnoho universytetu mystetstv im. I. P. Kotliarevskoho: do 70-richchia vid dnia zasnuvannia* [Opera studio of Kharkiv state university of arts named after I. P. Kotlyarevsky: to the 70th anniversary of the foundation]. Kharkiv: KhDUM.
5. Kucher, L. I., 2018. Diialnist opernoi studii Lvivskoi derzhavnoi konservatorii imeni M. V. Lysenka yak uchbovoho pidrozdilu u 1970–90-ti rr. [Activity of the opera studio of the Lviv State Conservatory named after M. V. Lysenko as a training unit in the 1970s–1990s]. *Aspekty istorychnoho muzykoznavstva*, XIV, pp.108–121.
6. Opera studio: history and prospects of development, program of the All-Ukrainian Scientific and Creative Conference, October 18-19 2024. Odesa: Odeska natsionalna muzychna akademiia imeni A. V. Nezhdanovoi, [online]. Available at: <<https://odma.edu.ua/wp-content/uploads/programma-konferencziyi-18-19.10.2024.pdf>> [accessed: 25 February 2025].

7. Ostroukhova, N. V., 2024. *Odeskyi opernyi teatr yak muzychno-istorychne yavyshche ta khudozhno-instytutsionalnyi fenomen: monohrafiia* [Odesa Opera Theatre as a musical-historical and artistic-institutional phenomenon: a monograph]. Odesa: Oldi+.
8. Pokhodzei, P. I., 2021. *The Opera studio of P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine in the context of musical and theatrical culture of the late 20th – early 21st century*. Ph.D. in Art History. Thesis. Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine.
9. Si, Daofen, 2015. *Methodology of using innovative technologies in training future music teachers for vocal performance*. Ph.D. in Pedagogy. Thesis. National Pedagogical Drahomanov University.
10. Slobodyska, O. A., 2022. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Use of innovative technologies in the training of future teachers of musical art]. *Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training: methodology theory experience problems*, 53, pp.218–222.
11. Telishevskyi, M. R., 2013. Opera studiiia yak skladova vykhovannia spivaka-profesionala [Opera studio as a component of education of a professional singer]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, 19(1), pp.264–269.
12. Tonkoshkura, O., 2022. Opera studiiia Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni Petra Chaikovskoho [Opera Studio of the Petro Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Stages of Achievements]. *Etapnist zvershen. Suchasne mystetstvo*, 18, pp.267–276.
13. Tuliantsev, A., 2016. Stanovlennia opernoi studii Dnipropetrovskoi konservatorii imeni M. Hlinky [The formation of the opera studio of the Dnipropetrovsk Academy of Music named after M. Glinka]. *Studii mystetstvoznachchi*, 1, pp.40–45.
14. Yudova-Romanova, K., Strelchuk, V. and Chubukova, Yu., 2019. Rezhyserski innovatsii u vykorystanni tekhnichnykh zasobiv i tekhnolohii u stsenichnomu mystetstvi [Directorial innovations in the use of technical means and technologies in performing arts]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Stsenichne mystetstvo*, 2(1), pp.52–72.
15. Yudova-Romanova, K. V., 2021. Eksperymentalnyi stsenichnyi prostir: problemy klasyfikatsii [Experimental stage space: problems of classification]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Stsenichne mystetstvo*, 4(1), pp.39–54.

LARISA LEVANOVA

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0005-6685-744X>

Honored Art Worker of Ukraine,

Chief Director of Opera Studio,

Lecturer at the Department of Opera Training and Music Direction

at Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music

(Kyiv, Ukraine)

levanova_lv@ukr.net

Innovative Approaches to The Implementation of Artistic Collaborations: The Experience of Opera Studios at Ukrainian Music Academies

This article explores key directions in interpreting the concepts of “innovation” and “innovativeness” within the context of arts education. Innovativeness is defined not only as the introduction of new teaching methods, but primarily as the creation of an educational environment in which students become active participants and co-authors of their own professional development. The study analyzes innovative approaches to implementing artistic collaborations in opera education through the case study of opera studios at leading music academies in Ukraine. Special

attention is given to the project “Art Unites Ukraine: Opera Performances” as a model of practical integration of formal and non-formal education, interdisciplinary practice, and regional cultural exchange. The article examines the formats of inter-institutional collaboration and mechanisms of creative partnership among students, faculty members, and guest artists involved in opera productions. Key advantages of the project are outlined, including the creation of real performance opportunities, facilitation of interregional cultural dialogue, access to professional infrastructure, and collaboration with artists of national renown. Challenges identified include varying levels of technical resources and uneven professional preparation among students. The role of the opera studio is emphasized as a laboratory of collective creativity, where innovation functions as a driver of professional growth, inter-institutional mobility, and the formation of a unified national educational and cultural space. The study proposes using the experience of the project as a conceptual basis for the development of a digital network of Ukrainian opera studios aimed at expanding collaborative potential.

Keywords: *artistic collaboration, opera studio, innovative technologies, music academy, higher arts education, interdisciplinary approach, non-formal education, inter-academic cooperation, cross-regional mobility.*

Стаття надійшла до редакції 03.03.2025 р.